

Nr 23

Kulturutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974:137 angående ändrat huvudmannaskap för stifts- och landsbiblioteken i Linköping, Skara, Västerås och Växjö jämte motion.

Propositionen

I propositionen 1974:137 (utbildningsdepartementet) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna upprättade avtal mellan staten och vederbörande kommuner om ändrat huvudmannaskap för stifts- och landsbiblioteken i Linköping, Skara, Västerås och Växjö,

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att för utgivande av övergångsersättning enligt vad som anförts i propositionen taga i anspråk medel som för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisats till Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader samt Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.

Stifts- och landsbibliotek finns i Linköping, Skara, Västerås och Växjö. De har till uppgift att förvara och tillhandahålla bibliotekens gamla bok- och handskriftssamlingar samt tillhandahålla vetenskaplig och populärvetenskaplig litteratur. De fungerar samtidigt som länsbibliotek i de län där de är belägna. Såsom statliga institutioner står de direkt under Kungl. Maj:t samtidigt som deras verksamhet bygger på betydande ekonomiska åtaganden från berörda kommuners sida. Biblioteken leds av särskilda styrelser med bl. a. kommunala representanter och står under tillsyn av kungl. biblioteket samt – i fråga om verksamheten som länsbibliotek – av statens kulturråd.

På Kungl. Maj:ts uppdrag har statskontoret gjort en översyn av frågan om huvudmannaskapet för stifts- och landsbiblioteken. I sin rapport Huvudmannaskapet för stifts- och landsbiblioteken (stencil 1970) föreslog statskontoret att stifts- och landsbiblioteken skulle kommunaliseras och ombildas till reguljära kommunbibliotek med statsbidrag såsom övriga länsbibliotek.

Statens förhandlingsnämnd har på Kungl. Maj:ts uppdrag förhandlat med berörda parter om en kommunalisering av stifts- och landsbiblioteken. Nämnden har i juni 1974 till Kungl. Maj:t överlämnat avtal mellan staten och respektive Linköpings, Skara, Västerås och Växjö kommuner om ändrat huvudmannaskap för stifts- och landsbiblioteken. Avtalen har sedermera godkänts av kommunfullmäktige i de fyra kommunerna.

I propositionen begärs bemyndigande för Kungl. Maj:t att godkänna avtal mellan staten och vederbörande kommuner om ändrat huvudmannaskap

för stifts- och landsbiblioteken i Linköping, Skara, Västerås och Växjö. Avtalen innebär att nämnda kommuner den 1 januari 1975 övertar huvudmannaskapet för biblioteken, vilka även i fortsättningen skall fungera som länsbibliotek i respektive län. All statlig egendom som hör till den övertagna verksamheten skall utan vederlag överlåtas till den nye huvudmannen. Med hänsyn till de ökade ekonomiska åtaganden som övertagandet innebär för kommunerna skall enligt avtalen vardera Linköpings, Västerås och Växjö kommuner erhålla övergångsersättning med 1,5 milj. kr. och Skara kommun övergångsersättning med 2,5 milj. kr.

Motionen

I motionen 1974:1993 av fru Åsbrink (s) hemställs att riksdagen uttalar att ändringen av huvudmannaskapet icke får innebära en splittring av samlingarna.

Utskottet

Stifts- och landsbiblioteken fick sin nuvarande organisationsform för snart 50 år sedan. Frågan om ändrat huvudmannaskap för stifts- och landsbiblioteken har bedömts mot bakgrund av den uppgiftsfördelning mellan stat och kommun och det därmed följande ekonomiska ansvaret som nu råder på biblioteksområdet. Utskottet delar departementschefens uppfattning att de ursprungliga motiven för att driva dessa bibliotek som statliga institutioner förlorat i betydelse och har inte funnit anledning till erinran mot att avtal slutes om att vederbörande kommuner från och med den 1 januari 1975 övertar huvudmannaskapet för respektive stifts- och landsbibliotek.

Det framgår av propositionen att avsikten är att kommunerna efter övertagandet skall bedriva verksamheten vid ifrågavarande bibliotek på samma sätt som hittills. Parterna har därför avtalat att all statlig egendom som hör till den övertagna verksamheten utan vederlag skall överlåtas till den nye huvudmannen. Departementschefen har i detta sammanhang understrukt att det enligt hans mening är av stor betydelse att de bok- och handskriftssamlingar som vuxit fram genom århundradena och som har en nära anknytning till den omgivande bygden kan behållas på respektive orter. Samtidigt betonas det ökade kommunala ansvar som följer med överlåtelsen. Departementschefen förutsätter att samlingarna liksom hittills varit fallet kan göras tillgängliga för forskare och studerande och att splittring av samlingarna undviks.

I motionen 1974:1993 framhålls att de gamla bok- och handskriftssamlingarna som enligt avtalen övergår i kommunal ägo representerar ett oersättligt värde. Motionären, som noterar att någon förpliktelse för den nye huvudmannen att bevara samlingarna odelade inte intagits i avtalen, önskar ett uttalande från riksdagen i syfte att undvika splittring av samlingarna

efter huvudmannaskapsskiftet.

Utskottet får med anledning av motionen konstatera att departementschefens nyss refererade uttalanden i propositionen ligger väl i linje med motionärens önskemål. Att så är fallet framträder med större tydlighet om man beaktar att departementschefen dels behandlat frågan från utgångspunkten att verksamheten vid de aktuella biblioteken skall bedrivas på samma sätt som hittills, dels understrukit det ökade kommunala ansvar som följer med överlåtelsen. Utskottet delar departementschefens uppfattning att det är av stor betydelse att samlingarna kan behållas och göras tillgängliga på respektive orter. Det i motionen begärda uttalandet finner utskottet inte erforderligt. Motionen 1974:1993 avstyrks alltså.

Vad i avtalen överenskommits i fråga om övergångsersättning till de berörda kommunerna samt vad i övrigt intagits i avtalen har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna de såsom bilaga till propositionen fogade avtalen. Utskottet har inte heller några invändningar mot vad i propositionen föreslagits beträffande utgivande av övergångsersättningar.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1974:1993,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna upprättade avtal mellan staten och vederbörande kommuner om ändrat huvudmannaskap för stifts- och landsbiblioteken i Linköping, Skara, Västerås och Växjö,
3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att för utgivande av övergångsersättning enligt vad som anförts i propositionen 1974:137 taga i anspråk medel som för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisats till Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader samt Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.

Stockholm den 5 december 1974

På kulturutskottets vägnar

LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Andersson i Lycksele (s), Nilsson i Agnäs (m), Sundman (c), Leander (s), fru Fränkel (fp), herrar Green (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), fru Johansson i Uddevalla (s), herrar Sörenson (s), Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c), fru Diesen (m) och fru Cederqvist (s).

